

NETEHNIČKI SAŽETAK STRATEGIJE PROSTORNOG RAZVOJA SLOVENIJE 2050

Strategija prostornog razvoja Slovenije 2050. (dalje u tekstu SPRS 2050) strateški je dokument usmjeravajućeg karaktera koji ne iznosi mišljenja prema pojedinim konkretnim projektima. Određuje viziju i dugotrajne strateške ciljeve države te temeljne smjernice razvoja djelatnosti u prostoru do 2050. godine i na takav način postavlja polazišta za sljedeće akcijske nacрте za prostorni razvoj na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Detaljnije mjere za postizanje postavljenih ciljeva, aktivnosti, nositelji, rokovi i sredstva za srednjoročno razdoblje preciznije će se definirati u Akcijskom programu za razdoblje do 2030.

SPRS 2050 proizlazi iz općenito prihvaćenih vrijednosti i normi slovenskog društva, zapisanih u Ustav Republike Slovenije i izravno iz njega sažeto preuzima temeljna sadržajna polazišta. Također ide ukorak s temeljnim strateškim smjernicama i razvojnim ciljevima Strategije razvoja Slovenije 2030. (SRS 2030, Vlada RS, prosinac 2017.), te prioritnim sadržajima odnosno smjernicama iz Teritorijalne agende Europske zajednice 2020. (dalje u tekstu TA2020)¹. Dugoročni ciljevi SPRS 2050 i smjernice za postizanje tih ciljeva odnose se na poticanje policentričnog i uravnoteženog teritorijalnog razvoja, poticanje cjelokupnog razvoja u gradovima, ruralnim područjima i u drugim posebnim regijama, prostorno/teritorijalno povezivanje u prekograničnim i nadnacionalnim funkcionalnim područjima, jamčenje globalne konkurentnosti regije koja se temelji na snažnom lokalnom gospodarstvu, bolju teritorijalnu povezanost za pojedince, zajednice i tvrtke te upravljanje i povezivanje ekoloških, prirodnih i kulturnih vrijednosti regije.

Koncept prostornog razvoja Slovenije podupire jačanje unutrašnje prostorne kohezije države te razvojno uključivanje Slovenije u europski prostor i makroregionalne veze. Predstavlja strateški okvir za povezivanje prostornih sustava i struktura kojima ostvarujemo viziju i ciljeve prostornog razvoja. Osmišljen je na simultanom, sinergijskom, integralnom i recipročnom razvoju triju prostornih sustava: (1) naseljenosti, (2) gospodarske javne infrastrukture te (3) krajobraza i zelene infrastrukture. Koncept ide ukorak s načelom policentričnog razvoja i racionalne organizacije djelatnosti u prostoru, podupire jačanje konkurencijske moći gradova i urbanih središta te istovremeno jamči uravnoteženost uvjeta za razvoj među različitim područjima, posebnu pozornost posvećuje udaljenim i graničnim područjima te potiče lokalne zajednice na međusobnu suradnju i dopunjavanje preko administrativnih granica i veću povezanost razvoja područja s prostornim potencijalima.

U postupku cjelokupne ocjene utjecaja na okoliš utvrdit će se posljedice utjecaja planiranih smjernica na okoliš u SPRS 2050 i zauzeti stav prema onima koje bi, zbog utjecaja na okoliš te neusklađenosti s ciljevima zaštite okoliša, bez provođenja ublažavajućih mjera mogle biti neprihvatljive, i to u smislu svih opterećenja okoliša i vezano za sve predvidljive utjecaje na okoliš, prirodne resurse, zaštitu ljudskog zdravlja i kulturnu baštinu.

Utjecaji provođenja smjernica SPRS 2050 na pojedina područja okoliša i ciljevi zaštite okoliša ocijenjeni su uz primjenu odgovarajućih mjerila te raspoređeni u propisane razrede veličine u skladu s Uredbom o izvješću za okoliš i detaljnijem postupku cjelokupne ocjene utjecaja provedbe planova na okoliš (Službeni list RS, br. 73/05).

Kumulativni utjecaji na okoliš u predmetnom Izvješću o okolišu definirani su kao uzajamno utjecanje na okoliš pri provođenju mjera SPRS 2050 i istovremenom provođenju mjera drugih djelatnosti (na primjer: kumulativan utjecaj na vodeni okoliš zbog korištenja vode u hidroelektranama i korištenje vode u poljoprivrednoj proizvodnji). Pri utvrđivanju kumulativnosti uzeti su u obzir prihvaćeni programi na državnoj razini, a kumulativnost s planovima i zahvatima ocjenjivat će se na hijerarhijski nižim razinama planiranja mjera za postizanje ciljeva SPRS 2050.

¹ Territorial Agenda of the European Union 2020 »Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions« - EU Teritorijalna agenda 2020; prihvaćeno na neformalnom sastanku ministara nadležnih za prostorni i teritorijalni razvoj 19. svibnja 2011., Gödöllő, Mađarska.

SPRS 2050 nastavlja se, poštuje i prihvaća ciljeve i načela prostornog razvoja iz dokumenata, smjernice i preporuke tijela Organizacije ujedinjenih naroda, Vijeća Europe i Europske unije, zato ne očekujemo veće prekogranične utjecaje koji su već definirani u trenutnim zakonodavnim dokumentima. Za provedbu smjernica SPRS 2050, koje bi ipak mogle važno utjecati na okoliš u susjednim državama, potrebno je u sljedećim fazama pripreme projektne dokumentacije provesti postupak prekogranične ocjene utjecaja na okoliš.

Ciljevi i smjernice SPRS 2050 predstavljaju logičku nadgradnju postojećih ciljeva Strategije prostornog razvoja Slovenije iz 2004. godine koji su pružili temelje za usmjeravanje prostornog razvoja države. Provedba smjernica za postizanje strateških ciljeva SPRS 2050 u sljedećim će desetljećima povoljno utjecati na dobrobit države i stanovništva. Visoka kvaliteta života temeljit će se na štedljivom korištenju resursa, zaštiti krajobraza i očuvanju baštine, a stanovništvo će živjeti u neposrednom kontaktu s prirodom, kako u gradu, tako i u ruralnim područjima, koja će biti povezana zelenom infrastrukturom. Bit će zajamčen jednakopravan pristup uslugama i dobrima, dnevne migracije osjetno će se smanjiti, a proizvodnja će u velikoj mjeri biti vezana za lokalne resurse.

Opće mjere ublažavanja i preporuke koje predstavljaju uvjet da bi smjernice SPRS 2050 bile prihvatljive za okoliš te pokazatelji za praćenje su sljedeći:

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (1) Osigurati održivo upravljanje tлом i šumama

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

SPRS 2050 navodi kako se prometna infrastruktura planira integralno, tako da se na cjelovit način rješavaju pitanja dostupnosti i povezanosti te se biraju takve kombinacije prometnih podsustava koje omogućavaju siguran, cijenom pristupačan, za okoliš neutralan oblik mobilnosti i povezanost/dostupnost između stanova, radnih mjesta i usluga. Pritom se rješenja prilagođavaju problematici dostupnosti i povezanosti s obzirom na karakteristike i potrebe raznovrsnih područja – na širim gradskih i ruralnim područjima, uključujući udaljena i planinska područja.

SPRS 2050 ne zauzima stav prema održivom upravljanju tлом i šumama odnosno ne zauzima stav prema položaju infrastrukturnih objekata u prostoru na način da su degradacija tla te smanjenje očuvanja i otpornosti šuma najmanji mogući. To je također razumljivo jer je prioritet integralnog planiranja prometne infrastrukture »rješavanje pitanja dostupnosti i povezanosti«. Postizanje ciljeva održivog upravljanja tлом i šumama potrebno je osiguravati u postupku postavljanja pojedinog prometnog infrastrukturnog objekta na prostoru. Prometna infrastruktura može se rekonstruirati ili izgraditi nanovo uz uvjet da su ispunjeni ciljevi SPRS 2050 i da su pritom degradacija tla i smanjivanje očuvnosti i otpornosti šuma što manji.

Radi osiguravanja održivog upravljanja tлом potrebno je smjernice za razvoj prometne infrastrukture dopuniti smjericama koje će poticati recikliranje i uporabu vlastitih otpadnih mineralnih sirovina za izgradnju i rekonstrukciju prometne infrastrukture i, što je važnije, uporabu certificiranih građevinskih materijala iz recikliranih sporednih proizvoda ili otpadnih materijala koji nastaju u drugim sektorima. Za uporabu građevinskih materijala za prometnu infrastrukturu koji nisu primarnog prirodnog izvora, potrebno je poštovati sljedeće činjenice:

- riječ je o uporabi većih količina građevinskih materijala, u prvom redu kao građevinska punjenja
- neke opasne tvari iz otpadnih materijala trajno se mobiliziraju
- novi građevinski materijali mogu imati i bolje funkcionalne karakteristike u usporedbi s izvorno prirodnim.

Da bi se postigao cilj (1) Osigurati održivo upravljanje tлом i šumama, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori

zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **površina i udio površine umjetnih zemljišta**, razdvojeno po izgrađenim i neizgrađenim umjetnim zemljištima – pokazatelji statističkih istraživanja uporabe i pokrivenosti tla (LUCAS) za područje Slovenije
- **površina i udio površine šumskih površina** – pokazatelji statističkih istraživanja uporabe i pokrivenosti tla (LUCAS) za područje Slovenije
- **[OD07] Gospodarenje otpadom**: prerada građevinskog otpada i otpada od rušenja objekata.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (2) Osigurati postizanje dugoročnih ciljeva za godišnje količine ispusta onečišćenja u zrak

/

Pokazatelj za praćenje stanja:

-**[ZR14] Projekcije ispusta onečišćenja zraka**: pokazatelj prikazuje podatke o stvarnim ispuštima sumporova dioksida (SO₂), dušikovih oksida (NO_x), nemetanskih hlapljivih organskih spojeva (NMVOC), amonijaka (NH₃) i lebdećih čestica (PM_{2.5}) u razdoblju 2000. – 2015. te projekcije tih onečišćenja za godine 2015., 2020., 2025. i 2030. Ispusti su prikazani u kilotonama (kt).

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (3) Sprječavati pogoršavanje stanja površinskih voda i osigurati postizanje dobrog ekološkog stanja / potencijala i dobrog kemijskog stanja površinskih voda:

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Koridori prometne infrastrukture trebaju se postaviti u okoliš tako da:

- trajno izravno ili neizravno ne utječu na hidrološke uvjete površinskih voda
- se spriječi odvajanje opasnih tvari koje su posljedica prometa
- se spriječi izlivanje opasnih tvari zbog izvanrednog događaja u prometu
- se ne postavljaju objekti prometne infrastrukture tako da bi se povećala ugroženost od poplava.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

Energetska infrastruktura treba se ugraditi u vodeni okoliš tako da se:

- stanje površinskih i s njima povezanih podzemnih voda ne pogorša
- postigne dobro stanje voda u razdoblju koje je za predmetno vodeno tijelo površinske vode određeno u nacrtu upravljanja vodama
- osigura na vodenom tijelu površinske vode postizanje standarda i ciljeva koji su za područje tog vodenog tijela propisani u skladu s propisima koji uređuju očuvanje prirode
- u slučaju zahvata u vodeni okoliš koji onemogućava postizanje dobrog stanja voda, osigurati prethodno odobrenje iznimke u skladu s propisima (članak 4(7) Glavne vodene Direktive 2000/60/ES).

Da bi se postigao cilj (3) Sprječavati pogoršavanje stanja površinskih voda i osigurati postizanje dobrog ekološkog stanja / potencijala i dobrog kemijskog stanja površinskih voda, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelj za praćenje stanja:

- **[VD12] Kemijsko i ekološko stanje površinskih voda:** pokazatelj predstavlja ocjenu kemijskog i ekološkog stanja površinskih voda donesenu u skladu s mjerilima Glavne direktive 2000/60/ES o vodama. U ocjenu su uključene sve površinske kopnene vode, bočate vode i obalno more, pri kemijskom stanju i teritorijalno more. Osnovna jedinica za ocjenu je vodeno tijelo koje je odvojen i važan sastavni dio površinske vode, kao na primjer jezero, vodeni spremnik, potok, rijeka ili kanal, dio potoka, rijeke ili kanala ili dio obalnog mora.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (4) Održavati odnosno osiguravati dobru količinu i kemijsko stanje podzemne vode

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Koridori prometne infrastrukture trebaju se postaviti u okoliš tako da:

- trajno izravno ili neizravno ne utječu na hidrološke uvjete vodonosnika
- se spriječi ispiranje opasnih tvari koje su posljedica prometa
- se spriječi izlivanje opasnih tvari zbog izvanrednog događaja u prometu
- se ne utječe na vodeni režim podzemne vode zbog drenaže vode iz zaleđa tunela
- se ne postavljaju objekti prometne infrastrukture na područja izvanredno visoko, jako visoko i visoko ranjivih vodonosnika
- se izbjegava gradnja prometne infrastrukture na zaštićenim područjima izvora pitke vode.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

S ciljem smanjenja djelovanja utjecaja na podzemne vode zbog iskorištavanja geotermalnih izvora topline, tehničkim je propisima, u prvom redu vezano za iskorištavanje plitko ležećih geotermalnih izvora i hidrotermalnih izvora niske entalpije, potrebno osigurati pravila postupanja u vezi s:

- izborom najprimjerenije lokacije izvora geotermalne topline
- definiranjem osjetljivosti vodonosnika na štetne utjecaje
- načinom injektiranja medija pri iskorištavanju geotermalnih izvora niske entalpije
- načinom iskorištavanja topline iz plitkih vodonosnika
- drugim tehnikama za smanjivanje pritiska na postojeće stanje vodenog okoliša na utjecajnom području iskorištavanja geotermalnog izvora topline.

Da bi se postigao cilj (4) Održavati odnosno osiguravati dobru količinu i kemijsko stanje podzemne vode, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

-**[VD15] Količinsko obnavljanje podzemne vode:** pokazatelj se prikazuje količinom napajanja plitkih vodonosnika podzemne vode za hidrološku godinu (1. studenog – 31. listopada) u svim vodenim tijelima podzemne vode za čitavo područje Slovenije.

-**[VD11] Kvaliteta podzemne vode:** pokazatelj pruža ocjenu kemijskog stanja podzemne vode. Za vodeno tijelo podzemne vode, s obzirom na podatke monitoringa, svake se godine određuje kemijsko stanje, a u vrijeme izvještavanja o nacrtima upravljanja voda (NUV) priprema se i ocjena za šestogodišnje razdoblje izvještavanja. Pomoću pokazatelja prate se i trendovi rasta i smanjivanja udjela kemijskih parametara.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (5) Osigurati dobro stanje morskog okoliša

/

Pokazatelji za praćenje stanja:

- jednaki su pokazateljima koji su u X. poglavlju *Nacrta upravljanja morskim okolišem 2017. – 2021.* određeni kao »POKAZATELJI ZA PRAĆENJE UČINKOVITOSTI PROVOĐENJA PROGRAMA MJERA NACRTA«.

Opće mjere ublažavanja za postizanje ciljeva (6) Štititi i očuvati biološku raznolikost te (7) Očuvati cjelovitost područja koja imaju status zaštićene prirode s očuvanjem karakteristika i procesa zbog kojih su zaštićena

Smjernice za uređenje i razvoj naselja, smjernice za urbani razvoj, smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Kao što je to predviđeno u tekstu SPRS 2050, urbani se razvoj treba prioritetno postavljati na postojeća, već urbanizirana i obezvrijeđena područja, a ako se ne može izbjeći zadiranje u nedirnuti prostor, treba se poštovati sljedeće:

- Pri postavljanju infrastrukture za urbani razvoj u prostor treba izbjegavati postavljati objekte na područjima od prirodne vrijednosti. Poštujući smjernice, očuvat će se različite vrste i karakteristike prirodnih vrijednosti.

- Pri postavljanju infrastrukture za urbani razvoj u prostor treba izbjegavati postavljati objekte na zaštićenim područjima. Ako je zadiranje u njih neizbježno i ako to akt o zaštiti pojedinog područja dopušta, potrebno je poštovati smjernice, polazišta i uvjete za zaštitu zaštićenih područja prirode koji su zacrtani režimima zaštite u donesenim aktima o zaštiti. Poštujući smjernice, osigurat će se zaštita zaštićenih područja.

- Pri postavljanju infrastrukture za urbani razvoj u prostor treba izbjegavati postavljati objekte na području Natura 2000. Poštujući smjernice, osigurat će se zaštita povezanosti i cjelovitosti područja Natura 2000. Ako je zadiranje u njih neizbježno, zahvate i djelatnosti treba planirati na način da se očuva ekološka struktura, funkcije i zaštitni potencijal u skladu s Uredbom o posebnim zaštićenim područjima (Područjima Natura 2000) (Sl. l. RS, br. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16, 47/18).

U skladu s ciljem Rezolucije o nacionalnom programu zaštite okoliša 2005. – 2012. (Službeni list RS, br. 2/06): »Povećanje udjela zaštićenih područja različitih kategorija za 10 % – na 22 % površine Slovenije do 2014. godine« još nije postignuto, ali se u sljedećim godinama može očekivati povećanje opsega zaštićenih područja. Da bi se izbjeglo masovne konflikte i negativne utjecaje za postizanje okolišnih ciljeva očuvanja prirode, a zbog navedenog, potrebno je izbjegavati postavljati infrastrukturu na područjima koja su predložena za zaštitu.

Infrastruktura se ne bi smjela postavljati na priobalnim i obalnim zemljištima. Zahvati ove vrste mogu uzrokovati bitne utjecaje na ekološko stanje vodotokova, smanjivanje retenzijskih površina, kao i na kumulativne utjecaje na biološku raznolikost područja i ekosistemske usluge područja. Iznimka je moguća, u skladu s člankom 37. Zakona o vodama, samo na temelju stručne ocjene ako se objekt ne može postaviti nigdje drugdje bez da to uzrokuje nerazmjerno visoke troškove. Kod izračuna troškova zato treba uključiti i troškove smanjenja ekosistemskih usluga u slučaju zahvata u priobalnom pojasu. Budu li se uzele u obzir navedene smjernice, izračun troškova bit će korektniji i odgovarajuće uravnotežen. Predviđa se manje gradnje na obalnom i priobalnom pojasu jer će to spriječiti bitne negativne utjecaje na biološku raznolikost obalnog i priobalnog pojasa.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

1. vjetroelektrane moraju biti postavljene, planirane i održavane tako da ne pogoršaju stanja očuvanosti populacija ptica, šišmiša i velikih zvijeri. U pravilu nije dopuštena izgradnja polja vjetroelektrana na sljedećim područjima: zaštićena područja, POV područja, središte EPO Centralno područje životnog prostora velikih zvijeri. Platforme vjetroelektrana ne smiju se planirati na području ulaza u podzemne jame u radijusu od 10 m te na području tlorisa iznad poznatih špiljskih kanala. Vjetroelektrane bi trebalo graditi na onim potencijalnim područjima VE-a koja ne zahvaćaju jako osjetljiva područja za ptice.

2. hidroelektrane se postavlja tako da nemaju utjecaja na prepoznatljive karakteristike područja od posebne zaštite prirode i njihove biološke raznolikosti (područja Natura, Ramsar područja, IBA, područja Unesco, EPO, prirodne vrijednosti, zaštićena područja), da se u što većoj mjeri osigura očuvanje kvalifikacijskih vrsta i staništa na području Natura 2000, očuvanje vodenih i za vodu vezanih organizama, očuvanje staništa ugroženih i zaštićenih vrsta i prioritetnih staništa na užem i širem području zahvata. Potrebno je osigurati prohodnost i povezanost vodotokova za vodene organizme, u što većoj mjeri očuvati dinamiku rijeke, prenošanje sedimenta, očuvati prirodne ekosistemske karakteristike pritoka i njihovu prirodnu strukturu.

Opća smjernica: Na područjima Natura 2000 (područja POV i POO) potrebno je planirati djelatnosti i zahvate u skladu s člankom 7. Uredbe o područjima od posebne zaštite (područja Natura 2000) (Službeni list RS, br. 49/04, br. 110/04, 59/07, 43/08, 33/13, Odluka US – br. 39/13, 3/14, 21/16). Potrebno je prosuditi o prihvatljivosti zahvata u prirodu u skladu s člankom 28. Zakona o očuvanju prirode (Službeni list RS, br. 96/04 –ZON-UPB2, 46/14- ZON-C). U slučaju izvođenja zahvata, potrebno je predvidjeti i provesti sve moguće tehničke i druge mjere tako da je nepovoljan utjecaj na tipove staništa, biljke i životinje te njihova staništa i dalje prihvatljiv. Pritom se naročito mora poštovati ciljeve zaštite određene za svako pojedino područje Natura 2000. Zahvati i djelatnosti na zaštićenom području moraju se provoditi u skladu s aktima o zaštiti i planom upravljanja, ako takav postoji.

Ako bi za smanjivanje posljedica utjecaja na ciljeve zaštite područja Natura 2000 bile potrebne zamjene prirodnih staništa, utjecaji će biti bitni. U tom će slučaju trebati zamjenska staništa definirati kao mjere uravnoteživanja u smislu članka 6(4) Direktive o staništima, ako budu ispunjeni uvjeti za provedbu postupka prevladavanja druge javne koristi. U postupku prevladavanja druge javne koristi nad javnom koristi očuvanja prirode, a nakon što se utvrdi da za prirodu ne postoje alternativna rješenja koja bi bila manje štetna, potrebno je dokazati prevladavanje javne koristi izgradnje HE nad javnom koristi očuvanja prirode. U slučaju kada se druga javna korist izravno ne odnosi na zdravlje ljudi i javnu sigurnost, odnosno kada nema korisnih posljedica bitnog značaja za okoliš i na području se nalaze važne vrste ili tipovi staništa, potrebno je prethodno pribaviti mišljenje Europske komisije. Postupak prevladavanja provodi se pod uvjetom da se mogu provesti odgovarajuće mjere uravnoteženja koje bi u slučaju područja Natura 2000 predstavljale zamjenu uništenog staništa odnosno tipa staništa s jednakim sadržajem i opsegom koji bi osigurao cjelovitu usklađenost i povezanost mreže Natura 2000.

Smjernice za razvoj energetske mreže

Postavljanje električnih dalekovoda na prostoru predstavlja degradaciju tog prostora i potencijalno smrtno opasnu prepreku za ptice, ponajprije zbog ozljeda koje mogu uzrokovati sudari s elementima dalekovoda i zbog električnog udara. Pri postavljanju električnih dalekovoda trebaju se poštovati sljedeće smjernice:

- Dalekovodi trebaju izbjegavati POV i IBA područja, posebno ako na tim područjima koncentrirano zimu provodi više skupina ptica, ako predstavljaju koridore za selidbe ili su prostori koridori prelijetanja velikih ptica. Ako područje nije moguće izbjeći, treba se provesti kabliranje dalekovoda.
- Preporučuje se da se put kojim prolaze dalekovodi planira izvan zaštićenih područja, područja Natura 2000 i prirodnih vrijednosti, kao i izvan područja gustih šuma.
- Treba se provesti više dalekovoda istim koridorom ili barem paralelno s već postojećim infrastrukturnim koridorima.

Da bi se postigao cilj (6) Štititi i očuvati biološku raznolikost te (7) Očuvati cjelovitosti područja koja imaju zaštićeni status uz očuvanje karakteristika i procesa zbog kojih su zaštićena, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ih pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije.

Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **promjena stanja očuvanosti vrsta i tipova staništa** iz Izvješća prema članku 17. Direktive o staništima (92/43/EGS)
- **promjena stanja očuvanosti vrsta u SPA područjima i na teritoriju čitave Slovenije** iz Izvješća prema članku 12. Direktive o očuvanju slobodnih ptica (79/409/EGS)
- prostorni podatci (digitalni sloj) za područja sa statusom zaštićene prirode.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (8) Smanjiti emisije stakleničkih plinova

/

Pokazatelj za promjenu stanja:

-**[PS03] Ispusti stakleničkih plinova:** pokazatelj pokazuje kretanje ispusta stakleničkih plinova u Sloveniji, glavne izvore ispuštanja (po kategorijama i sektorima) te usporedbu s državama Europske unije (EU-28). Prikazani su ispusti za dio trgovačke mreže (EU ETS) kao i ispusti koji nisu dio trgovačke mreže. Ispusti su prikazani u jedinici Gg CO₂ ekv.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (9) Smanjiti ranjivosti infrastruktura i naselja za klimatske promjene

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture, smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo, smjernice za energetske mreže

Za prometnu infrastrukturu, energetska infrastrukturu i energetske mreže potrebno je izraditi smjernice, metodologiju i postupke za postupanje prilikom prikupljanja informacija o ekstremnim vremenskim pojavama te za planiranje i provođenje:

- mjera za poboljšanje otpornosti cestovne mreže i energetske infrastrukture na poplave
- mjera za poboljšanje otpornosti cestovne i energetske mreže na snježne padaline
- mjera za poboljšanje otpornosti željezničke i energetske mreže na led.

Da bi se postigao cilj (9) Smanjiti ranjivosti infrastruktura i naselja na klimatske promjene, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelj za praćenje stanja:

-**[PS01] Ocijenjena šteta nakon elementarnih nesreća:** pokazatelj prikazuje ocijenjenu štetu nakon elementarnih nesreća koju utvrđuje državna ili općinska komisija izravnim uvidom u svako sredstvo ili drugo dobro u privatnom ili drugom vlasništvu komu je bila uzrokovana bilo kakva šteta. Elementarne nesreće posljedica su prirodne pojave (potres, poplava, požar, suša, oluja, tuča, mraz, led, nestabilnost odnosno lavina snijega ili klizanje tla), epidemija (masovne zarazne bolesti kod ljudi), epizootija (masovne bolesti kod životinja), šteta zbog različitih biljnih štetočina ili bolesti, nesreće u okolišu i druge nesreće – posljedice ljudskog djelovanja i postupanja kada se različiti događaji kod obavljanja neke djelatnosti ili upravljanja sredstvima za rad i postupanja s opasnim tvarima otmu kontroli i ugroze živote ili zdravlje ljudi, životinja, imovinu, kulturnu baštinu i okoliš.

U analizi prikupljenih podataka obuhvaćeni su uzroci za nastanak elementarne nesreće i postotak ocijenjene štete nakon pojedinih vrsta nesreće s obzirom na godišnji bruto domaći proizvod (BDP) Slovenije.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (10) Osigurati sigurnu opskrbu stanovništva zdravstveno odgovarajućom pitkom vodom u zadovoljavajućim količinama

Smjernice za uređenje i razvoj naselja

Razvoj naselja i postavljanje infrastrukture u prostor treba se provesti tako da se:

- trajno izravno ili neizravno ne utječe na hidrološke uvjete vodonosnika
- naselja i infrastrukturu ne postavlja na područjima iznimno visoko, jako visoko i visoko ranjivih vodonosnika
- izbjegava postavljanje naselja i infrastrukture na zaštićenim područjima s izvorima pitke vode.

Smjernice za urbani razvoj

Urbanim razvojem gradova i drugih urbanih naselja:

- ne smije se trajno izravno ili neizravno utjecati na hidrološke uvjete vodonosnika
- ne postavljaju se stanovi i gospodarske javne infrastrukture na područjima iznimno visoko, jako visoko i visoko ranjivih vodonosnika
- mora se izbjegavati postavljanje stanova i gospodarske javne infrastrukture na zaštićenim područjima izvora pitke vode.

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Koridori prometne infrastrukture trebaju se postaviti u okoliš tako da:

- trajno izravno ili neizravno ne utječu na hidrološke uvjete vodonosnika
- se spriječi ispiranje opasnih tvari koje su posljedica prometa
- se spriječi izlivanje opasnih tvari zbog izvanrednog događaja u prometu
- se ne utječe na vodeni režim podzemne vode zbog drenaže vode iz zaleđa tunela
- se ne postavljaju objekti prometne infrastrukture na područjima iznimno visoko, jako visoko i visoko ranjivih vodonosnika
- se izbjegava postavljanje prometne infrastrukture na zaštićenim područjima izvora pitke vode.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

S ciljem smanjenja djelovanja utjecaja na podzemne vode zbog iskorištavanja geotermalnih izvora topline, potrebno je u vezi s iskorištavanjem plitko ležećih geotermalnih izvora i hidrotermalnih izvora niske entalpije poštovati sljedeće smjernice:

- pri iskorištavanju geotermalne vode potrebno je očuvati kapacitet, bogatstvo i kvalitetu podzemnog vodonosnika
- na području zaštićenih vodenih područja sustavi bez injiciranja nisu dopušteni
- ne postavljaju se objekti za iskorištavanje obnovljivih i niskougljičnih izvora energije te prateće infrastrukture na područjima iznimno visoko, jako visoko i visoko ranjivih vodonosnika
- izbjegava se postavljati objekte za iskorištavanje obnovljivih i niskougljičnih izvora energije te prateće infrastrukture na zaštićena vodena područja izvora pitke vode.

Da bi se postigao cilj (10) Osigurati sigurnu opskrbu stanovništva zdravstveno odgovarajućom pitkom vodom u zadovoljavajućim količinama, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

-[ZD05] **Dostup do pitke vode:** pokazatelj predstavlja broj i udio stanovništva Slovenije koji se opskrbljuju pitkom vodom na opskrbljenim područjima koja su uključena u monitoring pitke vode.

-[VD08] **Kakvoća pitke vode:** pokazatelj pokazuje udio neskladnih uzoraka pitke vode zbog mikrobiološkog i kemijskog zagađenja, po razredima veličina opskrbljenih područja. Od mikrobiološkog zagađenja pokazatelj pokazuje fekalno zagađenje (prisutnost bakterije *E. coli.*), od kemijskog zagađenja pokazuje kemijske parametre važne za zdravlje ljudi (navedene u Prilogu I, Dio B, Pravilnika o pitkoj vodi: kemijski parametri). Osim neskladnosti uzoraka pokazatelj pokazuje i broj izloženog stanovništva previsokoj koncentraciji pesticida i nitrata.

-**Pokazatelj neodgovarajuće zaštite izvora pitke vode:** broj i udio vodozaštitnih područja na kojima zaštita izvora pitke vode ne uređuje propis izdan na temelju Zakona o vodama. Stanje pokazatelja priprema tijelo koje priprema SPRS 2050 na temelju podataka koje dostavlja služba Ministarstva okoliša i prostora nadležna za pripremu propisa zaštite izvora pitke vode na vodozaštitnim područjima.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (11) Smanjiti izloženost ljudi onečišćenom zraku

/

Pokazatelji za praćenje stanja:

-[ZR11] **Kvaliteta zraka:** pokazatelj prikazuje prekoračenje graničnih vrijednosti sumporova dioksida (SO₂), čestica (PM₁₀), ozona (O₃) i dušikova dioksida (NO₂) u razdoblju 1992. – 2006.

-[ZR08] **Onečišćenje zraka česticama PM₁₀ i PM_{2,5}:** pokazatelj prikazuje broj dana s prekoračenom dnevnom graničnom koncentracijom PM₁₀ 50 µg/m³, kretanje prosječne godišnje koncentracije PM₁₀, kretanje prosječne godišnje koncentracije PM_{2,5} i prosječnu izloženost česticama PM_{2,5}.

-[ZR07] **Onečišćenje zraka ozonom:** pokazatelj pokazuje broj dana s prekoračenom ciljnom vrijednošću ozona i broj sati s prekoračenom upozoravajućom vrijednošću ozona u kalendarskoj godini.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (12) Smanjiti izloženost ljudi prekomjernoj buci

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Koridori prometne infrastrukture trebaju se postaviti u okoliš tako da:

- promet ne uzrokuje prekomjerno opterećenje okoliša bukom
- promet ne poveća cjelokupno opterećenje bukom na području na kojem je opterećenje prije zahvata nove prometne infrastrukture u okoliš prekomjerno
- se osiguraju mjere zaštite od buke za smanjivanje i sprječavanje buke u okolišu kao posljedice prometa.

Da bi se postigao cilj (12) Smanjiti izloženost ljudi prekomjernoj buci, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

-[PR18] **Izloženost buci zbog prometa:** pokazatelj prikazuje izloženosti stanovništva buci uz važne ceste i željezničke pruge i izloženost na područjima naseljavanja (Ljubljana i Maribor) zbog buke cestovnog i željezničkog prometa te važnijih industrijskih pogona i strojeva u razdoblju *Ldvn* i u razdoblju *Lnoć*.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (13) Spriječiti štetne utjecaje na zdravlje ljudi sa stajališta opterećenja EMS i svjetlosnim onečišćenjem

Ažuriranje Uredbe o graničnim vrijednostima svjetlosnog onečišćenja okoliša (Službeni list RS, br. 81/07, 109/07, 62/10 i 46/13) i stanje tehnike na području vanjske rasvjete te uvođenje učinkovitijeg nadzora nad provođenjem odredbi ove uredbe. Odredbe gore navedene Uredbe trebalo bi obnoviti i pri tom poštovati nedavno izdana EU zelena mjerila javne nabave za cestovnu rasvjetu i prometnu signalizaciju SWD(2018) 494 final. Za ažuriranje Uredbe odnosno provedbu opće mjere ublažavanja zaduženo je Ministarstvo okoliša i prostora.

Mjerila za zelenu javnu nabavu EU zamišljena su tako da javnim tijelima olakšaju nabavu robe, usluga i radova sa smanjenim utjecajima na okoliš. Uporaba mjerila je dobrovoljna, a ako bi se prenijela u ažuriranu Uredbu o graničnim vrijednostima svjetlosnog onečišćenja okoliša, postala bi obvezna za uporabu u vanjskoj rasvjeti na teritoriju Slovenije.

Mjerila za uporabu vanjske rasvjete moraju biti oblikovana tako da:

- se potiče uporaba upravljačkih elemenata za zatamnjenje za barem 50 % najveće snage svjetlosti vanjske rasvjete
- se osigura optimizacija i praćenje potrošnje energije pojedine svjetlosne naprave u stvarnom vremenu
- izvori svjetlosti ne emitiraju nikakvu svjetlost iznad vodoravne ravnine. Ako se nove izvore svjetlosti namješta na postojeće stupove na kojima su svjetiljke namjerno nagnute, osoba koja upravlja vanjskom rasvjetom mora osigurati dodatnu zaštitu da izvori svjetlosti ne bi emitirali svjetlost iznad vodoravne ravnine
- zbog smanjenja bliještanja, najmanje 97 % čitave svjetlosti mora svijetliti pod kutom od 75,5° prema dolje
- potiče se obvezno zatamnjenje na područjima sa zaštićenim prostorima za boravak (područja stanova i bolnica)
- za svjetiljke određuje se ograničenje za udio plave svjetlosti (G-indeks).

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **Godišnja potrošnja elektrike svih svjetiljki koje su na području pojedinog naselja ugrađene u rasvjetu javnih površina izračunana na stanovnika**, pri čemu se utvrđuju i vrijednosti potrošnje elektrike posebno za LED žarulje i posebno za plinske žarulje.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (14) Osigurati optimalni raspored djelatnosti u prostoru

/

Pokazatelji za praćenje stanja:

-**[SE03] Indeks ljudskog razvoja:** pokazatelj prikazuje indeks ljudskog razvoja (engl. »*Human Development Index*« / »*HDI*«) koji je važan pokazatelj kompleksnosti povezanosti dohotka i blagostanja te isprepletenosti i međusobne povezanosti ekonomskih i socijalnih politika. Pokazatelj prikazuje blagostanje na trima područjima društvenog razvoja: zdravlje (očekivana životna dob pri rođenju za praćenje životne dobi i zdravstvenih uvjeta), dohodak odnosno pristup resursima koji ljudima omogućavaju dostojan životni standard (BDP na stanovnika po kupovnoj moći), obrazovanost i znanje (bruto stupanj uključenosti i pismenosti koji pokazuju kombiniran stupanj upisa na različite razine obrazovanja odnosno stupanj pismenosti odraslog stanovništva).

-**[TU01] Razvoj i raspored turizma:** pokazatelj prikazuje broj ležaja i broj noćenja u razdoblju 1992. – 2009. godine.

-**[SE01] Bruto domaći proizvod:** pokazatelj prikazuje bruto domaći proizvod po stanovniku po kupovnoj moći u Sloveniji.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (15) Osigurati očuvanje niskog stupnja ugroženosti od poplava ili smanjenje ugroženosti od poplava

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture

Kod izgradnje pregrada hidroelektrana u vodeni okoliš, potrebno je osigurati da se ugroženost od poplava na utjecajnom području hidroelektrane ne poveća zbog:

- rizika za nastanak poplava zbog nepravilnog načina rada, kao što je na primjer događaj istovremenog pražnjenja akumulacijskog bazena i pojava visokog vodenog vala na vodotoku
- rizika za nastanak poplava zbog pucanja pregrade.

Da bi se postigao cilj (15) Osigurati očuvanje niskog stupnja ugroženosti od poplava ili smanjenje ugroženosti od poplava, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ih pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **[ZD24] Udio stanovništva koji živi na poplavno ugroženim područjima:** pokazatelj prikazuje udio stanovništva koji živi na područjima poplava.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (16) Osigurati integrirano očuvanje kulturne baštine

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Razvoj prometne infrastrukture može utjecati na jedinice i područja kulturne baštine u prvom redu degradacijom krajobraznih karakteristika okoline jedinica kulturne baštine, oštećivanjem objekta kulturne baštine, uništavanjem arheoloških ostataka za vrijeme izgradnje objekata, vibracijama koje mogu uzrokovati oštećenja na zgradama kulturne baštine. Da bi se izbjegli navedeni utjecaji, potrebno je poštovati:

- Infrastrukturni koridori prioritetno se ne smiju postavljati u područjima kulturne baštine.
- Zahvat u prostor predstavlja, sa stajališta očuvanja arheoloških ostataka, destruktivan akt (npr. iskopavanje). Potrebno je provesti opsežnija prethodna arheološka istraživanja te pri postavljanju prometne infrastrukture poštovati njihove rezultate te provesti mjere za zaštitu arheoloških ostataka.
- Pri postavljanju prometne infrastrukture u prostor, pred novogradnjom ima prednost nadgradnja u okviru postojećeg prometnog koridora.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

Strateške smjernice za postavljanje hidroelektrana

- Osnovno polazište zaštite je da lokacije mHE i HE moraju izbjegavati jedinice kulturne baštine, a rješenja moraju očuvati zaštićene karakteristike tangiranih jedinica kulturne baštine poštujući njihove pravne režime zaštite odnosno propise o zaštiti u slučaju tangiranja kulturnih spomenika.
- Objekte i područja kulturne baštine potrebno je zaštititi od oštećenja i uništenja i za vrijeme gradnje – preko objekata i područja kulturne baštine ne smiju prolaziti putovi za gradilišta, obilaznice, u njih se ne smiju preseliti potrebna uređenja vodotokova, sustava za namakanje, komunalna, energetska i telekomunikacijska infrastruktura, ne smiju se iskorištavati kao deponije za višak materijala itd.
- U okviru detaljnijeg planiranja hidroelektrana i pripadajuće infrastrukture potrebna su prethodna arheološka istraživanja, po potrebi i prilagođavanja rješenja prostornog akta, zaštitna iskopavanja i prezentacija ostataka na mjestu otkrića.

Strateške smjernice za postavljanje vjetroelektrana

- Na područjima pojedinih vjetrojača i prateće infrastrukture vjerojatno će trebati provesti prethodna arheološka istraživanja.
- Osnovno polazište zaštite je da vjetroelektrane moraju izbjegavati zaštićena područja i objekte kulturne baštine, a rješenja moraju poštovati očuvanje zaštićenih karakteristika baštine. Ako to nije

moguće, potrebno je poštovati režim zaštite i smjernice da se utjecaj spriječi odnosno odgovarajuće smanji.

- Procjenjuje se da su, pri izgradnji pojedinih vjetrenjača, moguća prilagođavanja pojedinim objektima i područjima baštine odnosno izbjegavanja pojedinih objekata i područja baštine zbog razmjerno velikog manevarskog prostora usklađivanja odnosno optimizacije. Za ublažavanje utjecaja na izgled baštine na širem prostoru poštuju se opće mjere ublažavanja za zaštitu krajobraza (vidi poglavlje Krajobraz).

Strateške smjernice za korištenje solarne energije

Prostornim aktima potrebno je odrediti mjere provođenja u prostoru na način da postavljanje solarnih kolektora odnosno koncentratora na objekte odnosno u područja kulturne baštine i njihova utjecajna područja ne bude dopušteno odnosno da se svaki put propiše ocjena prihvatljivosti i osiguravanje takvog tehničkog rješenja da se zaštićene karakteristike baštine ni u čemu ne povrijede. Za provedbu su odgovorne osobe koje pripremaju prostorne akte. Sektor za stratešku procjenu utjecaja na okoliš i ministarstvo nadležno za kulturu provjeravaju primjerenost uključenosti u postupku cjelovite procjene utjecaja na okoliš.

Smjernice za energetske mreže

Ako širenje i nadgradnja prijenosnih i distribucijskih mreža nije moguća po postojećim trasama dalekovoda i zahvaća otvoren prostor potrebno je poštovati sljedeće:

- Pri postavljanju novih objekata u prostor trebaju se poštovati načela zaštite kulturne baštine – u prvom redu načelo izbjegavanja objekata i područja kulturne baštine, a treba se poštovati i pojedine zaštićene karakteristike baštine.
- Na područjima podnožja dalekovoda odnosno trasa kabela vjerojatno će se trebati provesti prethodna arheološka istraživanja te po potrebi optimizirati zahvate tako da se izbjegniju nepotrebni zahvati u arheološke ostatke.

Da bi se postigao cilj (16) Osigurati integrirano očuvanje kulturne baštine, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ga pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **stanje područja i objekata kulturne baštine:** pokazatelj osim kvantitativnih podataka o područjima i objektima kulturne baštine sadržava i ekspertno mišljenje.

Opće mjere ublažavanja za postizanje cilja (17) Osigurati očuvanje iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama na nacionalnoj razini te kvalitetne krajobrazne slike*

Smjernice za razvoj prometne infrastrukture

Za osiguravanje očuvanja iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama na nacionalnoj razini te kvalitetne krajobrazne slike potrebno je poštovati sljedeće smjernice:

- Infrastrukturni koridori prioritetno se ne smiju postavljati u područja iznimnih krajobraza i područja s prepoznatljivim krajobraznim karakteristikama na nacionalnoj razini.
- Odgovarajućim tehničkim mjerama potrebno je osiguravati kvalitetnu krajobraznu sliku s poštovanjem prirodnih i kulturnih značajki i topografije područja, naročito u slučaju kada se zadire u prirodno očuvane i kulturnom baštinom bogate jedinice krajobraza.
- Pri postavljanju prometne infrastrukture u prostor pred novogradnjom prednost ima nadgradnja u okviru postojećeg prometnog koridora.

Smjernice za razvoj energetske infrastrukture kao podrška za prijelaz na niskougljično društvo

Strateške smjernice za postavljanje vjetroelektrana

- Pojedinačne vjetroelektrane u okoliš se trebaju postavljati tako da ne utječu na krajobrazno prepoznatljiva područja i iznimne krajobraze. Također je pri izboru lokacije potrebno izbjegavati vizualno izložena područja (naročito ako su vjetrenjače u „prvom planu“ najfrekventnijih vidikovaca), prirodno očuvane krajobraze i otvoreni krajobraz (travnati, stjenoviti).
- Pri postavljanju pojedinih platformi vjetrenjača i ostale obvezno prateće infrastrukture na potencijalna područja za vjetroelektrane potrebno je poštovati: Na lokacijama na kojima su rubni dijelovi iznimnih krajobraza obuhvaćeni u potencijalna područja za vjetaroelektrane, zbog iskorištavanja prostora s povoljnim uvjetima za vjetar, potrebno je posebnu pozornost posvetiti detaljnijem postavljanju vjetrenjača u prostor. Mjere se odnose na optimizaciju postavljanja pojedinih objekata i naprava za iskorištavanje energije vjetra odnosno prateće infrastrukture unutar pojedinih potencijalnih područja za postavljanje vjetroelektrana u budućim fazama planiranja na način da se u što većoj mjeri očuvaju prepoznatljive krajobrazne karakteristike unutar pojedinih područja i da budu promjene krajobrazne slike što manje odnosno takve da izgled područja krajobraza s vjetroelektranama bude što skladniji.

Strateške smjernice za postavljanje hidroelektrana

Prioritetno se nove male hidroelektrane postavljaju na postojećim branama koje su objekti vodene infrastrukture namijenjeni zadržavanju ili usmjeravanju vodenog toka s time da se prethodno provjeri energetski potencijal vodotoka.

Velike hidroelektrane: Za smanjenje utjecaja na krajobraz i njegov razvoj potrebno je poštovati ponajprije sljedeće smjernice:

- aktivno planiranje rubova akumulacije koje omogućava očuvanje pojedinih elemenata krajobraza (npr. očuvanih dijelova vodotoka, bara) i uspostava zamjenskih elemenata krajobraza (npr. oblutaka, obalne vegetacije rijeke)
- oblikovanje obale rijeke poštujući karakteristike prostora okolnog krajobraza i uz omogućavanje iskorištavanja prostora za rekreaciju uz akumulacije
- prirodno oblikovanje korita i prostora oko pritoka
- uređenja za rekreaciju
- vrhunsko arhitekturno oblikovanje hidroenergetskih objekata i njihova uključenost u krajobraz i naselja
- detaljno planiranje kuda će prolaziti trase pratećih dalekovoda i provođenje mjera za što bržu sanaciju ogoljelih površina na strminama, po mogućnosti mjerama biološkog inženjeringa.

Strateške smjernice za postavljanje solarnih elektrana

U prostornim aktima potrebno je odrediti (ne)dopuštenost postavljanja solarnih elektrana po pojedinim jedinicama prostornog uređenja odnosno kategorijama namjenskog korištenja prostora. U pravilu bi se trebalo dopustiti postavljanje solarnih elektrana, uključujući i solarne koncentratore, samo na objekte ili na način da to ne bude samostalno prostorno uređenje u krajobrazu, već dio cjelovitog prostornog uređenja (npr. infrastrukturnog, industrijskog objekta, sanacije degradiranih područja).

Smjernice za energetske mreže

Da bi se osiguralo očuvanje iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama na nacionalnoj razini te kvalitetne krajobrazne slike, potrebno je poštovati sljedeće smjernice:

- Distribucijske i prijenosne mreže trebaju se prilikom širenja planirati izvan područja iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama na nacionalnoj razini.
- Prioritetno planiranje mreža unutar postojećih koridora električnih vodova i vodova iz toplane.
- Odgovarajućim tehničkim mjerama potrebno je osiguravati kvalitetnu krajobraznu sliku s poštovanjem prirodnih i kulturnih značajki i topografije područja, naročito u slučaju kada se zadire u prirodno očuvane i kulturnom baštinom bogate jedinice krajobraza.

Za smjernice i detaljnije odredbe prostornog razvoja i zaštite na pojedinim područjima u krajobrazu važna je, na nižim razinama planiranja, izrada osnutaka krajobraza koji uključuju procjenu stanja i planiranja zaštite te razvoja elemenata prepoznatljivosti krajobraza.

Da bi se postigao cilj (17) Osigurati očuvanje iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama na nacionalnoj razini te kvalitetne krajobrazne slike, potrebno je navedene opće mjere ublažavanja uključiti u prijedlog Strategije prostornog razvoja Slovenije 2050 i poštovati ih pri novelaciji SPRS 2050, za što je zaduženo tijelo koje priprema SPRS 2050 (Ministarstvo okoliša i prostora). Te mjere treba poštovati ponajprije za vrijeme izrade plana (OPN, DPN, OPPN), pri projektiranju (IDP, PGD) i za vrijeme rada. Za provedbu ovih mjera odgovorni su: naručitelj/investitor plana, izrađivač prostorne dokumentacije i izrađivač projektne dokumentacije. Nadzor provode resori zaštite i Ministarstvo okoliša i prostora za vrijeme cjelokupne procjene utjecaja na okoliš ili procjene utjecaja na okoliš i pri izdavanju suglasnosti odnosno okolišnih dozvola za pojedini plan.

Pokazatelji za praćenje stanja:

- **prisutnost područja iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama, uključujući i njihove vrijednosne karakteristike zbog kojih su definirani kao takvi:** Na temelju obnovljene metodologije u sklopu Ciljno istraživačkog projekta »Nadgradnja metodologije određivanja područja nacionalne prepoznatljivosti krajobraza« bit će ponovno definirani iznimni krajobrazi i krajobrazna područja s prepoznatljivim karakteristikama, njihov broj i opseg te određeno njihovo referencijalno stanje koje će biti predmet Akcijskog programa za provođenje SPRS 2050.

- **stvarna uporaba na područjima iznimnih krajobraza i krajobraznih područjima s prepoznatljivim karakteristikama:** pomoću izabranog pokazatelja utvrđuje se promjena stvarne uporabe prostora na područjima iznimnih krajobraza i krajobraznim područjima s prepoznatljivim karakteristikama na temelju koje se utvrđuje trend mijenjanja iznimnih krajobraza i krajobraznih područja s prepoznatljivim karakteristikama. Autori Izvješća o okolišu prepoznali su nedostatak referencijalnog stanja pokazatelja za praćenje promjena stvarne uporabe na područjima iznimnih krajobraza i krajobraznim područjima s prepoznatljivim karakteristikama te nedostatak referencijalnog stanja za praćenje promjena na ostalim krajobraznim područjima. Kao mjeru predlažemo da se njihovo referencijalno stanje odredi na temelju rezultata Ciljno istraživačkog projekta »Nadgradnja metodologije određivanja područja nacionalne prepoznatljivosti krajobraza« i nadgradnje Regionalne raspodjele tipova krajobraza u Sloveniji (Marušič, I. 1998. Regionalna raspodjela tipova krajobraza u Sloveniji, Ljubljana, Ministarstvo okoliša i prostora RS, Ured RS za prostorno planiranje) u okviru Akcijskog programa za provođenje SPRS 2050.

** Krajobrazna slika odnosi se na pojedinačnu jedinicu krajobraza definiranu u Regionalnoj raspodjeli tipova krajobraza u Sloveniji (Marušič, I. 1998. Regionalna raspodjela tipova krajobraza u Sloveniji. Ljubljana, Ministarstvo okoliša i prostora RS, Ured RS za prostorno planiranje). Sliku jedinica krajobraza definiraju krajobrazni uzorci koji su ujedno glavni nositelji krajobraznih karakteristika. U sklopu Regionalne raspodjele tipova krajobraza u Sloveniji jedinice krajobraza ocijenjene su na temelju prirodne očuvanosti, bogatstva, prostornog reda i harmoničnosti, a dodana su još i mjerila simboličkog značaja prirodnih i kulturnih elemenata. Na temelju procjene definirana je ocjena stanja jedinica krajobraza koja je temelj za praćenje pogoršavanja krajobrazne slike. Na temelju rezultata Ciljano istraživačkog projekta »Nadgradnja metodologije određivanja područja nacionalne prepoznatljivosti krajobraza« i nadgradnje Regionalne raspodjele tipova krajobraza u Sloveniji definirat će se i kriteriji za kvalitetnu krajobraznu sliku.*